

Bruck

F A Ě T H Ó N

T R A G E D I E

O D V O U D Ě J S T V Í C H A D O H Ě

N A P S A L

O T A K A R T H E E R

D R U H Ě V Y D Á N Í

1 9 2 2

N A K L A D A T E L S T V Í P O L Y G R A F I E

V B R N Ě

svaté beránky na role růžoprsté Zory
sestra tvá, Eiréné, brzo vyšle.

EUNOMIA

(sestoupila zatím a otevřela bránu):

Vítej!

(Faëthón vejde zahalen v chlamydu, s petasem na hlavě.

Ze stáje kráčí mu vstříc Eiréné.)

EIRÉNÉ:

Otázku opakuji, smrtelný: jméno rci, rod svůj!

FAËTHÓN:

Ani ty,

(rozpaží z chlamydy ruce a pošine do týla petasos).

takto když před tebou stojím, neznáš mne, nesmrtelná?

Běda, ach běda! . . . Což jiný než Héliův rod
zlatou tak má kadeř, slunný zrak, plavnou chůzi,
tělo bez poskvrny, skvělé nebeskou radostí?

EIRÉNÉ:

A hledáš, ztepilý?

FAËTHÓN:

Toho, jež přicházet vidím.

(Vrhne se k nohám Héliovi, vstupujícím z palácové brány.)

Můj otče! Na plece laskavou vlož mi dlaň,
pohledem posilň mne! Necht moudré otcovské síly

teplo cítím, nepoznané. Černý Epafos . . .

Ach, otče, otče! Rci: jsi můj otec? Kývni!

Znamení dej úsměvu, ať vše vůkol jaselem zazáří!

HÉLIOS:

Proč vzdycháš, proč pláčeš, synku můj? Necítíš, rychlej

že kvapí mi krev, když ruku mám na tvé hlavě?

Teď, co tě bolí, mně řekni!

FAËTHÓN

(na kolenou):

Dík! Dík! Slyšíte, bohyně?

Jasná líbám ti kolena!

HÉLIOS

(vzpřímí jej):

Můj Faëthonte!

FAËTHÓN:

Černý Epafos, rohaté Íoje syn —

trojhlavý kěz shltne jej pes! — dávno,

že lžu, říká, božský mi upírá původ.

»Já,« říká, »Diův jsem syn. Jen v paví chvost popatř!

Ta oka z Arga jsou Titána. Pln všecek byl očí

po celém těle, když za strážce žárlivá Héra

matce mé jej určila. Neb Íoju sličnou

v krávu tehdy začarovali, a krutý střechek ji štvál

ze země do země. Přilét však Hermés, posel Diův,
a Okáče uspal a zabil . . . Až zemřeš, Faëthonte,
jen královský bude ti nápis. Mně však: bol z boha,
bohů otce byl syn . . . Jíž i mé bratry,
šestero bratrů mých získal, »Co se pyšníš?» praví,
»stejní jsou nám rodiče, Merops vládce,
Klymené ctná; ze stejného jsme lože . . . Tatičku!
Ustrň se nade mnou! Vyslyš mne! Učiň, ať vědí!
Před tváří všech mne vyznej!

HÉLIOS:

Tak budiž!

FAËTHÓN:

Sladký, krásný jsi, otče! Tak je mi blaze,
jako když do kovárny člověk-chudák v chladném dni
ohřát se přijde. Slunce mé!

HÉLIOS:

Ted ty mi však řekni,

jaké vnukla ti přání Athéna bystrá.
Nechť cokoli, — vše, jak matce tvé slíbil jsem, splním,
pokud zákon můj věčný tím nevezme újmy
ni Diova vůle posvátná. Nu pověz!

FAËTHÓN:

Vůz mi dej a své koně, ó Hélie! Jednou jen

drahou, denně již ty stoupáš, po jasné obloze jet chce!

HÉLIOS:

Co pravíš? Co že's to řekl? Ne dobré božstvo,
démon zlý ti to všeptal. Snad z Gigantů někdo,
vzpurňých, jež před věky s Kronovcem vysokohřmícím
šipy jsem proklál. Ted pod Étnou, zrudní, se trápí,
nám zmar, bohům světlym, snujíce.

FAËTHÓN:

Ó, prosím!

HÉLIOS:

Jiné přednes mi přání, spravedlivější!

FAËTHÓN:

Spravedlivé jen chce, otče! Z tří soudců podsvětních
kterýkoli, když se ho zeptáš, v souhlas mi kývne.
Před tváří všech jsem trpěl, před tváří všech ať jsem
pomstěn!

HÉLIOS:

Jiné, pravím, měj přání! Božskému božské,
lidské lidskému buď! Zem přikovat k nebi
hříšno je.

FAËTHÓN:

Tak tedy bůh mstí syna!

Z lidských mých bratrů člověk-otec, nejchudší, nejbědnější,

jenž na holé zemi spí, synu-li ukřivdíš, tasí nuž.
Čím je mu zákon? Krev, znectěná, synovská,
krví dá se jen smýt, krev za krev, za křivdu křivda.
Vy však, všemocní, bozi, otcové jste neotečtí,
vlastní vlády zákonem spoutání hůř než otrok a v myslí
sebe jen máte. Jen mezi bohy nalézt lze
nelítostnou krutost Urana, jenž vlastní své děti
požírání... Co mi teď zbude, než abych z láskyplné náruče
otce-boha v nesynovský dům se vrátil,
pokořen, bratří svých sluha, Epafův rab?

HÉLIOS:

Rouhavě, Faëthonte. mluvíš! Já věru,
Diův že nad námi hněv zle zahřmí, se lekám.

(Sepne ruce k modlitbě):

Mládí mu odpust, otče! Hřibátku roven
loukou života pádí, bujarý. Blesk svůj
od jeho křtice oddal!

(Faëthontovi):

Zříš, zpozdilý hochu,
láska že otecká božským srdcem též proudí,
kalu však lidského prosta?

FAËTHÓN:

Před Diem strach zřím jen.

Vám věčným — čím jsme my smrtelní? Slunno a zřejmo
vám co je, nám v temnosvit zahaleno, v tmavém víru
naše hrud se mate; vám klidné hladiny hlád.
Na zlatých svých vozech k věčným Pravdám spějete,
éthéru báh sinou větrným proletujete krokem,
my však mravenčím krokem, udýchání, se plazíme
luhy země. Tak asi rychlonohý běžec,
jenž nad mořským břehem kvapí, větru sok,
na želvu se dívá. Sám obzíravým zrakem
moře dálku vidí nejzazší, ona však ubohá,
písek jen a kameny... Vavřinem ověnění a myrtou,
při života věčném zdroji sedíce, šťastní,
po kapkách nám v pohár uštědřujete. V otrocké pouto
života příslib, smrti hrozba ková nás. Kdo však
číši hotov je rozbít, v a m roven p r o t i vám stojí,
do očí vám zírání neoslepen, nezkrúšen, nebázliv,
bůh proti bohům, proti Věčnosti Odvaha...

HÉLIOS:

Ustaň!

Života zdroji svatému proč se rouháš?
Při vodě, od styžských proudů již přinese Iris
zlatokřídla, z nás bohů někdo-li selže,
květu spícímu roven se schýlí, a přes to,

svěží že vstal zas, když prošlo měsíců dvanáct,
v hrůze má dni, kdy radost i světlo snem byly.
Nad to, že žijí, lidem co vzácnějšího?
Na krátko, na mžik téměř vám dopřáno vkročit
v jarní života háj, dlít s vůněmi, v jasu,
spatřit a hmatat závrtný zrání zázrak.
Sotva jste vešli, nůžkami zařinčí mrazně
Sudička, zhasne svit a chladná vás ruka
v bezkrvý sen šle, v Hádovu mátožnou říši . . .
Cokoli, Faëthonte, přej si, čím život
bohatěj roste, a nebe i země mi svědkem,
neobdarován že se nevrátíš. — Kterak jen, dítě,
z vlastního domu tě vyslat v zmar skoro jistý,
z otecké hřivny ti do dlaně, chladný, vtisknout
smrti peníz?

FAËTHÓN:

Ne, jak diš, ubozí jsme, otče!
Pravda, v lidském nitru strach je o dary vaše osudné,
jako stáda jsme, jež vy, nesmrtelní vládci, nespočetná,
pasete,
před vašim bičem uskakujeme, co nejvíc chcem urvat
z palouku, co nejdéle v jasné pohodě pobýt,
byť žízňivým hmyzem trápeni. Najdi však slovo, jež v hrud

vlétne nám perutné, myšlenku, jež na srdce nám zabuší —
radostně, v hekatombách, za čest, za víru, za vlast
v záhubu se řítíme; bez váhání, bez pohledu zpět
se slunné země klesáme v stínu kraj,
kde nad močálem šerí se topol a vrba. Věziž,
nad život vyššího je cos: za velikost a krásu smrt!

HÉLIOS:

Dívni, divní jste tvorové! Kal a nebe,
naděj a úzkost, vzdor a strach, s kletbou láska
sváří se ve vás! A přec ten blátivý chaos
hvězdy rodí.

(Faëthontovi):

Hle, člověk! Pro chlapců žerty
pranic údělu bohů si nevážíš . . .

(Hledí na něj zkoumavě):

Či snad

za svou pohádkou skrýváš cos? Chvílemi zřít mním
zlověstně urputný svit v tvém pohledu.

(Po chvílce váhání):

Ne tak:

hled to upřímný chlapce, jenž pomluvou zraněn,
zmaru se odvažuje.

FAËTHÓN:

Vlídny tvůj proč ret

o zmaru mluví neustále? Já — téměř hošík —

vítězem jsem býval v jízdě s muži vzrostlými.

Jako racka vlny nese mne korba v poskoku. Znáám koles

úskočné lsti, a vzpřímen, na svém voze vzpřímeném

kol milníku zakroužím. V stáji jsem vyrost. Frkotu hřebců

rozumím, když dusají, letu chtějí, pod jhem. Ráz —

a zpění stojí, zdi nehybně. Jako na hedvábných vláknech

spřežení vedu měkkohubé a tvrdou rukou

tvrdou šíjí zkrotit znám. Rci, otče, kdo jiný měl by řídit

nebeský vůz, ne-li nebeského vozataje syn?

HÉLIOS:

Často vídal jsem tě, svou konaje dráhu,

v rouchu vlajícím k cíli řídit se. Tehdy,

jítru podobna, nadzemská hrud se mi skvěla

šťěstím, neklidu prosta, jenž vniká v ni náhle,

Lític pozemských jako by přištván smečkou.

Jiný však, hochu, je vůz můj, jiní jsou koně,

jiná cesta, než jakých vy na zemi znáte.

Křídlem korba se vznáší, ač ze zlatých plátů

ukul jí Héfaistos, máť perutě orlí

v nápravě; kdo by bez kouzla oje se dotkl,

shoří, neb žhavých šípů, jak toulec, je plna.

Oves ni ječmen hřebců mých nesytí, květ však

čarodějny; z tlam zakrvácených, v kusech,

maso jim viselo toho, lidský jenž bloud jsa,

chtěl je poláskat. Opratí zavád jen o hřbet,

běda, jak dravci se plaší, z nozder jim šlehl

ohně, zpod kopyt trysknuly hvězdy, hříva

jískrami praská — tak, udidla hryžice, letí,

těžké čtyřspřeží na lehkých nohou.

FAËTHÓN:

Vůz mi dej,

prosím, ó Hélie!

HÉLIOS:

Tiše mne vyslechni! Ničím

vozatajova strast proti úděsu cesty

není. Za branou Času, kde v společném domě

Den a Noc bydlí, nikdy se nesetkajíce,

odtud hned cesta kolmo klene se; k chlumu

stihneš-li, strmě v mořskou zas hloubku spadá,

nedozírnou, kde dcery mé, Héliad plémě,

koně znavené vyplaví, přes noc pak v hrad můj

s vozem stihnou . . . Jak příchod pozemských svatých

sousoší, celou éthérné rozlohy dráhu

souhvězdí hlídají, nesmírní, strašní obři;
nečas i pohodu, z Diovy vůle vám lidem
věstí, sucho i dešť, chlad i vedro. Nejníž
Lev čihá žárooký, jenž hřívou svou žhavou
nymfy brisajské z koupele vyděsil. Tehda
puká ti ret, a zprahlé dusí se plíce.
Na blízku Rak svým krunýřem chřestí. Bránu
v klepetech svírá. Tou zástupy lidských duší
po mléčné dráze k zemi spěchají, Zevs jak
v svém je rozmaru stvořil, dobré i špatné,
vzpurňé i otrocké, silné i mdlé. Jej mina,
Blížence ohromné spatříš, Noci a Nebe
zárné syny. Bělouši v spřežení jejich,
velcí jak hora, světlo po nebi vzhůru
vozí; i božský zrak slep je v tom jasu.

FAËTHÓN:

Vůz mi dej!

HÉLIOS:

Dosud nezbled jsi hrůzou? Než obludným zjevům
konce není. Když k zenitu stočí se cesta,
Býk tam, Diovo zvíře, jak jeho pán krutý,
s šíjí sehnutou, rohů dvě na ní se leskne.

čeká, koho by proklál. V krvi mu tonou
oči, vody proud z chřípí tryská.

FAËTHÓN:

Vůz mi dej!

Vůz! Vozu-li nevydáš, jako že jsi můj otec,
živ z paláce tvého nevyjdu!

(Tasí meč, aby se probodl.)

HÉLIOS

(zadrží zbraň):

Dítě!

Nechtěj, bych božský rád či žití tvé zvolil!

FAËTHÓN:

Nemni, že s prosbou nesplněnou dům tvůj opustím, živ jsi!

HÉLIOS:

Proč jsi v božský mír lidskou zanesl muku?

FAËTHÓN:

Proč jsi — ač bůh — lidskou dcer uvedl v lůžko?

HÉLIOS:

Což také bo h ů přečin má odplata stihnout?

FAËTHÓN:

Což jen žebrák-člověk je dlužníkem? Boháči, platte!

HÉLIOS:

Dám ti zlato i štěstí, než nenut mne k hříchu!

FAËTHÓN

(posměšně):

Tebe nutit, kdo má moc, ó bože? Všemocný vládneš —
Zevs když dovolí —, na svém hradu nad životem i smrtí
jsi pán —
Diova když to vůle. Proč mne psy vyštvat nedáš? Hřeb-
cům svým
proč mne nepředhodíš? Pověz! Po lidské jim se krvi stýská.
Že jsi můj otec? Tvého rodu že jsem? Léta
tebe dalek jsem rost. Kterak's mi přispěl? Ulehčil?
Skvoucí a šťastný étherem's lét. Já, se zatátými zuby,
hanu snášel. Jako zlatými pláty tvůj vůz,
srdce tvé sobectvím vyzlaceno bylo. Proč není?
Proč ty, tvrdý, jak oštěpu hrot, k bitvě naostřeného,
jako třtina se chvěješ? Proč, ó bože světla,
v stínu se ztrácíš, jako když temnorouchá Noc v letní čas
zadýchanou hrud zahaluje Země-Matky?

HÉLIOS:

Trýznit přestaň již, Faëthonte! Nevím,
co že to se mnou se děje. V zlé jsem jat kouzlo.
To as nějaký bůh, mne silnější, za šíj,
beranu rovna, mne přidržel, silnou pěstí
s nebeské louky teď žene k pozemským luhům.

FAËTHÓN:

Ne bůh, ó bože! Ty — sám! Z tvých prsou
po jasném tvém těle ten, lidskému podobný, zmatek se
rozlil.

I Nesmrtelným zhořkne příliš dlouhý jas. Trvalé štěstí
je neštěstím. Ne na mne myslíš, otče, ne o mne
se strachuješ! Chtíč usedl ti na srdce, krvavým
do něho se dobývá drápem, lačně klove
zahnutý zobák. Jako před lety, znovu chtěl bys
z pozemské rozkoše se napít, v pozemskou strast
se ponořit, jako před lety, kdy s rozpálenou tváří k matce mé
přistoup jsi a ústa — jak včelami česno — medovými sliby
se ti hemžila!

Vím teď, že vůz — vydáš!

HÉLIOS:

Mám nebo nemám?

Zmaten jsem. Běda! Synova smrt tam, hřích zde
na mne se šklebí. Ó Die, jenž jindy zpěvné
s úsvitem ranním vůkol mne probudils ptactvo,
jaké to seslals němé a strašné ptáky!

FAËTHÓN:

Vím teď, že slib — splníš!

HÉLIOS:

Slíbil jsem něco?

Ano, tvé matce jsem slíbil. Ne však, co žádáš.
Ne však, co žádáš! Slyšíš? Proč hledíš tak němě?
Mluv přec! Týrej mne slovy! Ach!

(Dlaní zastře si oči o odvrátí se.)

Z rusé tvé kštice,

hady věnčená, dívá se na mne Gorgó.
Budíž! Vůz měj si! Snad sám jej zamítneš, shlédna
křídlatou korbu a hřebce, sršící oheň.
Sám snad, když v domě mém delší pobudeš dobu,
z bohatství mého jiný zvolíš si obdar.

FAËTHÓN:

Dnes ještě, souhvězdí bratr, slunečnou drahou letět chcei.

HÉLIOS:

Dnes ještě? S koňmi neobeznámen?

FAËTHÓN:

Zapřahat poruč!

HÉLIOS:

Rci aspoň, slavně mi přísahej, za tvými slovy
žádná že nedlí lest! Cos leká mne stále,
beránčí přání tvé vlčí že kryje tesák.

FAËTHÓN

(s tajným výsměchem):

Jako že nám lidem nad život nic není vzácnějšího —
sám's to řekl —, jako že spravedlivě nám vládne Zevs,
čirému prameni podobna jsou má slova: duši mou zrcadlí!

HÉLIOS:

Dia teď, všech nás otce, chci obětí pohnout,
k podniku tvému by přikývl.

(Z vavřínového věnce na své hlavě utrhne větévku.)

Vavřínu snítkou

ruce své obít, než vstoupíš k oltáři. Pojďme!

(Odcházejí dovnitř paláce. Vstoupí)

EIRÉNĚ a dvanáct SLUŽEK:

Lze, aby synu otec prosbu nesplnil,

po letech s ním se setkav?

Zase zří

milovanou tvář, omládlou,

srdce chvěje se mu blahem.

Vzpomíná v slasti,

kterak s nevěstou, při vlahém svitu Večernice,

granátová jablka jedl,

kterak, pochodněmi provázen,

k zlatému lůžku s ní krácel, nedočkavý